

7. Kislichenko V.S., Kuznetsova V.Yu., Juravel I.A. The phytochemical studies of grape leaves // 6th International Symposium on the chemistry of natural compounds (SCNC) (28-29 Jun. 2005). — Ankara-Turkey, 2005. — P. 54.

АНАЛИЗ ЛИПОФИЛЬНЫХ ФРАКЦИЙ ЛИСТЬЯ ВИНОГРАДА ДИКОГО

В.Ю. Кузнєцова, В.С. Кисличенко, Е.В. Адаменко

Национальный фармацевтический университет, Харьков

Резюме: из зеленого и красного листьев винограда дикого получены липофильные фракции, в которых методом трехмерной флуоресцентной спектроскопии установлено наличие хлорофиллов, агликонов флавоноидов и простых фенолов. Для изучаемых липофильных фракций определено количественное содержание хлорофиллов и каротиноидов.

Ключевые слова: виноград дикий, липофильные экстракты, хлорофиллы, каротиноиды.

ANALYSIS OF LIPOPHILIC FRACTIONS OF WILD GRAPE LEAVES

V.Yu. Kuznyetsova, V.S. Kyslychenko, K.V. Adamenko

National Pharmaceutical University, Kharkiv

Summary: lipophilic complexes were obtained from green and red wild grape leaves. Availability of chlorophylls, aglycons of flavonoids and simple phenols was discovered by means of 3DF-spectroscopy. The quantitative content of chlorophylls and carotinoids was determined for the investigated fractions.

Key words: wild grape, lipophilic extract, chlorophylls, carotinoids.

ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ, МАРКЕТИНГ ТА ЛОГІСТИКА

Рекомендована д-м фармац. наук, проф. О.І. Тихоновим

УДК 339. 13:616.211

МАРКЕТИНГОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО РИНКУ НАЗАЛЬНИХ ЗАСОБІВ

©О.І. Павх, Л.В. Соколова

Тернопільський державний медичний університет імені І.Я. Горбачевського

Резюме: у статті наведено результати маркетингових досліджень ринку назальних засобів, які зареєстровані на території України. Проведено порівняльний аналіз препаратів за такими характеристиками: країна-виробник, фармакологічна група, форма випуску, ціна, який свідчить про дефіцит вітчизняних назальних препаратів. Наведено дані опитування практичних працівників аптек м. Тернополя стосовно попиту на назальні засоби. Доведено доцільність створення нових вітчизняних препаратів для лікування ринітів на основі природних субстанцій.

Ключові слова: назальні засоби, маркетингове дослідження, фармацевтичний ринок, фармакологічна група.

ВСТУП. Риніт (нежить) – це запалення слизової оболонки носа, яке є одним із найбільш частих захворювань верхніх дихальних шляхів [2].

Для цього захворювання характерними є закладеність носа, набряк слизової оболонки, слизові виділення з носа, чхання тощо. Фарма-

котерапія даного захворювання проводиться за допомогою різноманітних препаратів як за формою випуску (краплі, спреї, мазі), так і за фармакологічною групою (симпатоміметики, протиалергічні та ін.). Враховуючи вищевикладені факти, ми поставили перед собою мету – провести розширений аналіз фармацевтичного ринку України даних препаратів [1].

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ. Загальноприйняті статистичні і маркетингові дослідження електронних і паперових джерел інформації.

РЕЗУЛЬТАТИ Й ОБГОВОРЕННЯ. Маркетинговими дослідженнями номенклатури назальних лікарських препаратів, які представлені на фармацевтичному ринку України, з метою визначення доцільності розробки нового назального засобу на основі природних субстанцій, нами встановлено, що вони представлені 44-ма найменуваннями від загальної кількості зареєстрованих препаратів (табл. 1). Серед них 15 – лікарські засоби вітчизняного виробництва (34,1%), решта 29 – імпорتنі (65,9 %).

Нами встановлено, що виробництво вітчизняних назальних препаратів здійснюється 6-ма підприємствами, з них провідним виробником на сьогодні є ВАТ "Фармак", що випускає 8 препаратів, які значно розповсюджені на ринку і користуються значним попитом ("Нафтизин", "Фармазолін", "Евказолін", "Евказолін Н", "Риназолін", "Піновіт", "Но-соль", "Кромофарм"). Ці засоби належать до різних фармакологічних груп і дозволяють позиціонувати дане підприємство на всіх сегментах ринку назальних препаратів. Крім того, назальні засоби на ринок України постачаються ще такими вітчизняними підприємствами-виробниками: "Дарниця" (2 найменування), "Сперко-Україн"а (2 найменування), "Артеріум", "Тернофарм", "Фітофарм" – по 1 найменуванню. В основному це традиційні препарати, які протягом тривалого часу знаходяться в обігу і користуються популярністю.

Імпорتنі назальні препарати потрапляють на український ринок із 13 країн, серед яких значну частку займають лікарські засоби із США,

Таблиця 1. Перелік назальних засобів, які представлені на ринку України

№ за/п	Назва Називін	Виробник	Країна	Лікарська форма	Діюча речовина	Фармакологічна група	Ціна,* грн
1	Називін	Nycomed	Німеччина	краплі	Оксиметазолін	Симпатоміметики	7,55
2	Нокспрей	Сперко	Україна	спрей	Оксиметазолін		7,86
3	Нокспрей-бебі	Сперко	Україна	спрей	Оксиметазолін		6,30
4	Назол аванс	Sagmel	США	спрей	Оксиметазолін		5,97
5	Назол кідс	Sagmel	США	спрей	Оксиметазолін		8,47
6	Назол бебі	Sagmel	США	краплі	Фенілефрин		8,54
7	Назол	Sagmel	США	спрей	Фенілефрин		7,38
8	Риназолін	Фармак	Україна	спрей	Оксиметазолін		8,03
				краплі	Оксиметазолін		3,68
				спрей			4,35
9	Тизин	Pfizer	США	краплі	Тетризолін		10,67
10	Галазолін	Варшавський ФЗ	Польща	спрей	Ксилометазолін		2,93
				гель			7,27
11	Ксилометазолін 0,1%	ICN Polfa Rzeszov	Польща	краплі	Ксилометазолін		3,05
12	Фармазолін 0,1%	Фармак	Україна	спрей	Ксилометазолін		1,99
				краплі			3,11
13	Дянос	Novartis Farma	Швейцарія	спрей	Ксилометазолін		5,45
				краплі			5,96
14	Отривін	Novartis Farma	Швейцарія	краплі	Ксилометазолін		10,54
15	Риназал	Дарниця	Україна	краплі	Ксилометазолін	2,59	
16	Спрей назальний Др. Тайса	Natur Waren	Німеччина	спрей	Ксилометазолін	5,51	
17	Назолін	Дарниця	Україна	краплі	Нафазолін	1,00	
18	Нафтизин	Фармак	Україна	краплі	Нафазолін	1,38	
19	Санорин	Galena	Чехія	спрей	Нафазолін	2,79	
				краплі		4,37	

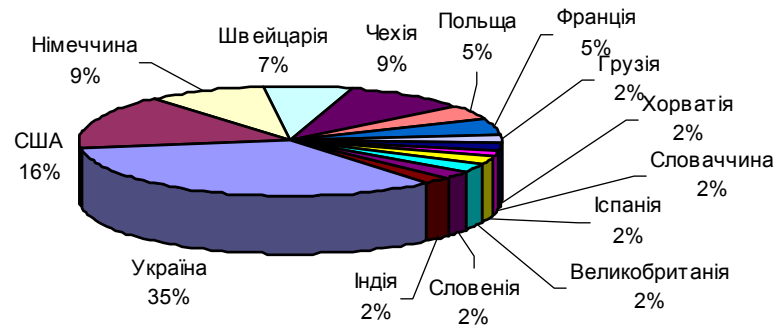
№ за/п	Назва	Виробник	Країна	Лікарська форма	Діюча речовина	Фармакологічна група	Ціна,* грн
20	Санорин	Galena	Чехія	емульсія	Нафазолін		2,79
21	Санорин-алергін	Galena	Чехія	краплі	Нафазолін		6,10
22	Віброцил	Novartis Consumer	Швейцарія	гель	Фенілефрін		12,30
				краплі			12,53
				спрей			12,55
23	Евказолін	Фармак	Україна	краплі	Ксилометазолін		3,46
24	Евказолін Н	Фармак	Україна	спрей	Ксилометазолін		5,56
25	Кромогексал	Hexal AG	Німеччина	спрей	Кромогліколева кислота	Проти-алергічні	14,77
26	Кромоглін	Merckle	Німеччина	спрей			10,84
27	Іфірал	Unique	Індія	краплі			5,46
28	Кромофарм	Фармак	Україна	спрей			6,33
29	Лоризан	Артеріум	Україна	гель			Лоратидин
30	Тафен назаль	Lek	Словенія	спрей	Будесонід	Глюкокортико-стероїди	16,74
31	Фликсоназе	Glaxo Wellcome	Великобританія	спрей	Флутиказон		49,10
32	Назонекс	Shering-Plough	США	спрей	Мометазон		67,72
33	Полідекса з фенілефрином	Laboratories du Doc. E. Bouchara	Франція	спрей	Дексаметазон		26,51
34	Насобек Хейфевер	IVAX – CR	Чехія	спрей	Беклометазон		11,60
35	Беконазе	Glaxo Wellcome	Іспанія		Беклометазон		13,54
36	Ізофра	Laboratories du Doc. E. Bouchara	Франція	спрей	Фраміцетин	інші	22,90
37	Аква Маріс	Jadran	Хорватія	краплі	Насичений розчин морських мінеральних солей		10,35
38	Но-соль	Фармак	Україна	краплі	Насичений розчин морських мінеральних солей		1,43
				спрей			2,95
39	Піновіт	Фармак	Україна	краплі	Ефірні олії		3,39
				спрей			6,02
40	Піносол	Slovakofarma	Словаччина	краплі	Ефірні олії		3,79
				крем			7,28
				мазь			6,36
41	Салін	Sagmel	США	спрей	0,64 % р-н NaCl		8,37
42	Синуфорте	ІверигФарма	Грузія	краплі	Сік і екстракт цикламену		94,11
43	Ментовазол	Фітофарм	Україна	краплі	Ментол, фенілсаліцилат		0,99
44	Бороментол	Тернофарм	Україна	мазь	Борна кислота і ментол		0,86

Примітка: *ціни подані станом на 09.03.2007р., згідно з даними оптових фірм "Альба Україна", "ВВС-ЛТД", "Донфармхолдинг", "Юніфарм".

Німеччини, Чехії і Швейцарії (діагр. 1). Відсоткова частка поставок даних препаратів із цих країн складає відповідно 16 %, 9 %, 9 % і 7 % від загальної кількості найменувань і 24,1 %, 13,8 %, 13,8 % і 10,3 % серед ліків імпортного виробництва. Меншу кількість продукції постачають Польща, Франція (по 5%), інші країни представ-

лені на вітчизняному ринку одним найменуванням фармпродукції, що становить по 2 % від загальної кількості препаратів.

Щодо фірм-виробників, асортиментний аналіз препаратів показав, що провідне місце посідають фірми: SAGMEL (США), яка поставляє на український ринок (станом на 2007 рік) 5 найме-

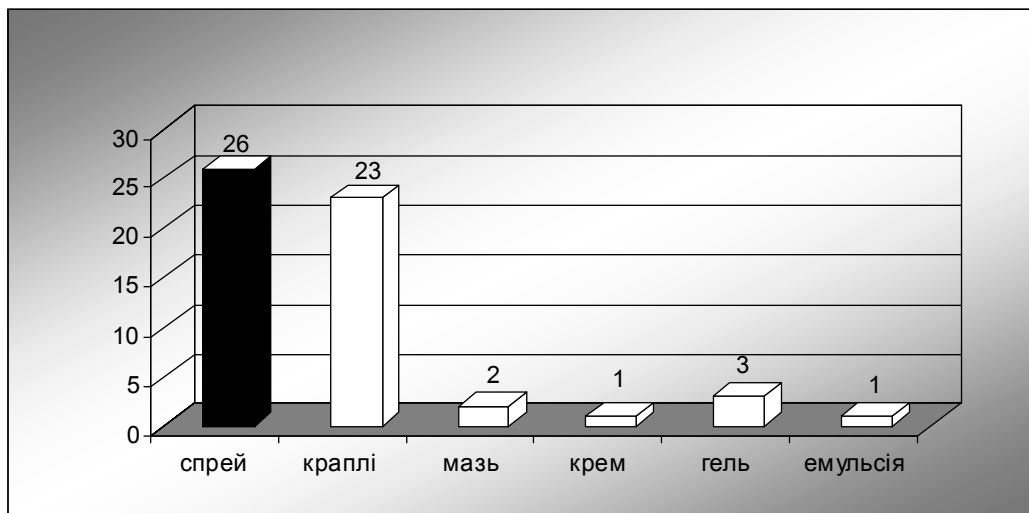

Діаграма 1. Структуризація ринку назальних засобів залежно від країни-виробника.

нувань продукції (“Назол”, “Назол Аванс”, “Назол-бейбі”, “Назол-кідс”, та “Салін”), і NOVARTIS (Швейцарія), яка пропонує такі препарати, як “Длянос”, “Отривін” та “Віброцил”.

Назальні препарати представлені у вигляді різних форм випуску (діагр. 2): краплі для носа, назальні спреї, мазі, гелі, креми. Найбільшу частку займають спреї (26 позицій), оскільки це

найбільш раціональна форма для використання, хоча ціна упаковки і допоміжних речовин становить 1/3 вартості лікарського засобу. Після аерозолів, які займають 46,4 % від загальної кількості лікарських форм, представлених на фармацевтичному ринку України, йдуть краплі для носа (41%). Їх популярність зумовлена тим, що вони прості у використанні, мають високу біодо-

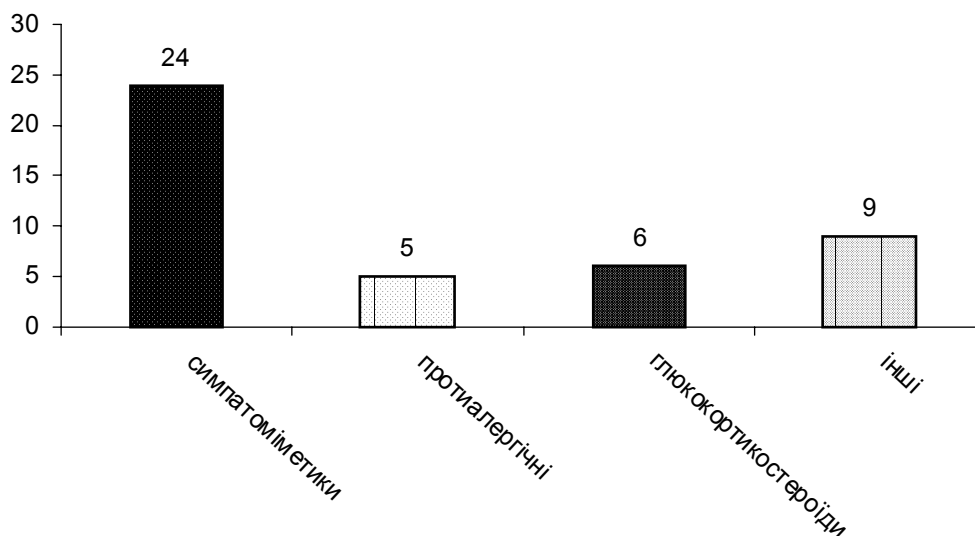

Діаграма 2. Аналіз ринку назальних засобів за формою випуску.

ступність, а вартість упаковки істотно не впливає на ціну лікарського засобу, тобто вартість крапель значно нижча від відповідних спреїв. Інші лікарські форми (мазі, креми, гелі) представлені незначною часткою. Це можна пояснити тим, що дані лікарські форми є незручними для назального застосування, крім того, низька рекламація цих форм випуску не сприяє їх високому попиту.

Ще однією важливою характеристикою, за якою необхідно досліджувати ринок назальних засобів, є належність їх до певних фармакотерапевтичних груп. Згідно з цією класифікацією препарати можна умовно поділити на 4 групи: симпатоміметики, протиалергічні, глюкокортикостероїди та інші засоби. Кількісне співвідношення назальних засобів за фармакологічною дією наведено на діаграмі 3.

Нами встановлено, що провідне місце займають препарати з судинозвужувальною дією. Ці засоби мають швидку і виражену дію, проте мають ряд суттєвих недоліків (стимулюють центральну нервову систему, порушують сон, викликають головний біль, підвищують артеріальний тиск, викликають атрофію слизової оболонки носа, підвищують збудливість тощо). Позитивним моментом можна назвати те, що за останні роки збільшилась кількість препаратів на основі природної і мінеральної сировини. До цієї групи належать фітопрепарати, гомеопатичні засоби тощо, які переважно не мають значних побічних дій. Так, нещодавно на ринку з'явилися нові вітчизняні препарати “Піновіт” та “Но-соль”, які випускає фірма “Фармак” [3].

Діаграма 3. Аналіз фармакологічних груп назальних засобів.

Нами було проведено аналіз цінових пропозицій на назальні засоби з урахуванням спектра їх фармакологічної дії. Найдорожчими є препарати глюкокортикостероїдів, ціни на які коливаються від 11,60 грн ("Насобек") до 67,72 грн ("Назонекс"). До даної групи входить 6 найменувань препаратів, які надходять з-за кордону і користуються в нашій державі не високим, проте стабільним попитом. Найчисленніша група препаратів – симпатоміметики, представлена 24 найменуваннями, серед яких великої різниці в колюванні ціни не спостерігається (від 1,00 грн до 12,55 грн; середня ціна близько 5 грн). Встановлено, що найдешевшим препаратом є "Назолін" (1,00 грн), а найдорожчий – "Віброцил" (12,55 грн). Ціна на препарати в даній групі в основному залежить від форми випуску, фірми-виробника та від складу лікарського засобу. Серед протиалергічних засобів найдешевшими є препарати "Іфірал" (Індія) та "Лоризан" (Україна) по 5,46 і 6,27 грн відповідно. Інші препарати "Кромоглін" та "Кромогексал", німецького виробництва, коштують дорожче по 10,84 та 14,77 грн за упаковку відповідно. Цим можна пояснити вищий попит на перші два препарати. Препарати останньої групи викликають найбільший інтерес, оскільки засоби, які представлені в цій групі, дуже відрізняються як складом інгредієнтів, так і ціною. Остання коливається від 0,86 грн ("Бороментол") до 94,11 грн ("Синуфорте") [4].

Для визначення попиту на назальні засоби та виявлення лідера з продажу нами було про-

ведено усне опитування провізорів аптек різних мікрорайонів міста Тернополя. Для цього кожному провізору була видана анкета, у якій за п'ятибальною шкалою (5 балів – дуже часто запитують, 4 бали – часто запитують, 3 бали – рідко запитують, 2 бали – дуже рідко запитують, 1 бал – не запитують, або практично не запитують) потрібно було визначити попит на назальні препарати. На основі даних опитувань встановлено, що найпопулярнішими препаратами за формою випуску є краплі, далі йдуть назальні спреї. Щодо найменувань продукції, то найчастіше клієнти аптек запитують вітчизняний препарат "Фармазолін" ("Фармак"), його ставлять на перше місце провізори усіх аптек, далі за популярністю в порядку спадання користуються такі препарати: "Нокспрей", "Нафтизин", "Санорин", "Піносол", "Назол", "Галазолін", "Назальний спрей Др. Тайса". Інші препарати запитуються в аптеках рідше, а основний фактор, який впливає на попит препаратів даної групи, є сезонність. У зимово-весняний період продаж інтраназальних препаратів різко зростає, що пов'язано зі спалахом застудних, інфекційних і алергічних захворювань.

ВИСНОВКИ. Результати проведених маркетингових досліджень ринку показали необхідність створення вітчизняних назальних препаратів на основі безпечних і дієвих лікарських субстанцій, які б забезпечували швидкий терапевтичний ефект і були доступними за ціною, що в подальшому і стане метою наших досліджень.

Література

1. Андрюкова Л.Н., Кузнецова Е.Н., Фетисова Е.Г., Сиденко Л.Н. Назальные препараты: состояние и

перспективы // Фармаком. – 2002. – № 4. – С. 17–20.

2. Краткая медицинская энциклопедия: В 3 т. АМН СССР/ Гл. ред. Б.В. Петровский – 2-е изд. – М.: Советская энциклопедия. – Т. 3: Рикетсиозы – ящур. – 1990. – 590 с.: ил.
3. Толочко В.М., Ахмад О.В., Сятиня М.Л. Дослідження ринку інтра-назальних препаратів в Україні // Вісник фармації. – 1999. – № 2. – С.117-120.
4. Щотижневик Аптека – К.: Моріон, 2007.
5. Compendium On – line
6. <http://www.compendium.com.ua/atc/R01>
7. <http://www.pharmbase.kiev.ua/>
8. <http://pharmasvit.com/v3/Price/>
9. <http://www.vvs-ltd.com.ua/>
10. <http://farmacomua.narod.ru./archive.htm>

МАРКЕТИНГОВЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ УКРАИНСКОГО РЫНКА НАЗАЛЬНЫХ ПРЕПАРАТОВ

О.И. Павх, Л.В. Соколова

Тернопольский государственный медицинский университет имени И.Я. Горбачевского

Резюме: в статье приведены результаты маркетинговых исследований рынка назальных средств, которые зарегистрированы в Украине. Представленный сравнительный анализ по таким характеристикам: страна - изготовитель, лекарственная форма, фармакологическая группа, цена, который свидетельствует о дефиците отечественных назальных препаратов. Приведены результаты опроса практических работников аптек г. Тернополя согласно спросу на назальные средства. Доказана необходимость создание новых препаратов для лечения ринитов на основании безопасных субстанций.

Ключевые слова: назальные средства, маркетинговые исследования, фармацевтический рынок, фармакологическая группа.

MARKETING RESEARCHES OF UKRAINIAN MARKET OF NASAL PREPARATIONS

O.I. Pavkh, L.V. Sokolova

Ternopil State Medical University named after I.Ya. Horbachevsky

Summary: the article adduces the results of marketing researches of the market of nasal preparationsto be registered on the territory of Ukraine. The comparative analysis of the pharmaceutical market in keeping with country-manufacturer, medicinal form, pharmacological group, price references argumentative deficiency of domestic nasal drugs has been carried out. The data of questionnairing of Ternopil practical pharmacists concerning demands for the nasal preparations are presented. The prospects of creation of new drugs for treatment of rhinitis on the basis of safe substances have been proved.

Key words: nasal drugs, marketing researches, pharmaceutical market, pharmacolo-gical group.